

Lieta C-540/03

Eiropas Parlaments pret Eiropas Savienības Padomi

Imigrācijas politika — Trešās valsts pilsoņu nepilngadīgo bērnu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās — Direktīva 2003/86/EK — Pamattiesību aizsardzība — Tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību — Pienākums ņemt vērā nepilngadīga bērna intereses

Ģenerāladvokātes Julianas Kokotes [<i>Juliane Kokott</i>] secinājumi, sniegti 2005. gada 8. septembrī	I - 5776
Tiesas (virspalāta) 2006. gada 27. jūnija spriedums	I - 5809

Sprieduma kopsavilkums

1. *Prasība atcelt tiesību aktu — Akti, par kuriem var celt prasību (EKL 230. pants)*

2. *Kopienų tiesības — Principi — Pamattiesības — Ģimenes dzīves neaizskaramība (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 24. pants)*
3. *Vīzas, patvērums, imigrācija — Imigrācijas politika — Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu — Direktīva 2003/86 (Padomes Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkts, 5. panta 5. punkts un 17. pants)*
4. *Vīzas, patvērums, imigrācija — Imigrācijas politika — Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu — Direktīva 2003/86 (Padomes Direktīvas 2003/86 4. panta 6. punkts, 5. panta 5. punkts un 17. pants)*
5. *Vīzas, patvērums, imigrācija — Imigrācijas politika — Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu — Direktīva 2003/86 (Padomes Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punkts, 8. pants un 17. pants)*

1. Tas, ka apstrīdētajos Direktīvas noteikumos, par kuriem ir iesniegta prasība atcelt tiesību aktu, ir atzīta noteikta dalībvalstu rīcības brīvība un konkrētos apstākļos tām ir ļauts piemērot valsts tiesisko regulējumu, kurā ir atkāpes no šajā direktīvā noteiktām principa normām, nevar būt par iemeslu atbrīvošanai no Tiesas veiktās un EKL 230. pantā paredzētās šo noteikumu likumības pārbaudes.

valsts likumus, kuros minētās tiesības netiek ievērotas.

(sal. ar 22. un 23. punktu)

Turklāt šādi noteikumi kā tādi varētu būt pretrunā pamattiesībām, ja ar tiem dalībvalstīm uzliek pienākumu vai arī tieši vai netieši ļauj pieņemt vai saglabāt

2. Tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECTK) 8. panta nozīmē ir vienas no pamattiesībām, ko aizsargā Kopienas tiesību sistēma. Šīs tiesības dzīvo kopā ar saviem vecākiem uzliek dalībvalstīm pienākumus, kas var būt negatīvi, ja kādai no tām ir jāatturas no personas izraidīšanas, vai pozitīvi, ja valstij ir jāļauj personai ieceļot un dzīvot tās teritorijā. Tādējādi pat ja ECTK nenodrošina ārvalstnieka tiesības ieceļot vai dzīvot konkrētas valsts teritorijā kā tā pamattiesības, personas izraidīšana no valsts,

kurā dzīvo tās vecāki, varētu iejaukties tiesībās uz ģimenes dzīves neaizskaramību, ko aizsargā šīs konvencijas 8. panta 1. punkts.

rēt personīgas attiecības ar abiem vecākiem, kas ir izteikta minētā 24. panta 3. punktā.

Konvencija par bērna tiesībām atzīst arī ģimenes dzīves neaizskaramības principu. Tā ir pamatota ar sestajā apsvērumā tieši izteiktu atzinumu, ka bērnam, lai viņš varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personība, ir jāaug ģimenes vidē. Tādējādi šīs konvencijas 9. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis gādā par to, lai bērns netiktu šķirts no saviem vecākiem pretēji viņu gribai, un atbilstoši 10. panta 1. punktam no šī pienākuma izriet, ka bērna vai viņa vecāku pieteikumi ieceļošanai dalībvalstī vai izbraukšanai no tās ģimenes atkalapvienošanās nolūkā dalībvalstīm jāizskata pozitīvi, humāni un operatīvi.

Šajos atšķirīgajos noteikumos ir uzsvērts, ka bērnam ģimenes dzīve ir nozīmīga, un valstīm ir ieteikts ņemt vērā bērna intereses, tomēr tie nerada ģimenes locekļu subjektīvas tiesības tikt uzņemtiem valsts teritorijā un tos nevar interpretēt tādējādi, ka ar tiem valstīm tiek liegta konkrēta rīcības brīvība, izskatot ģimenes atkalapvienošanās pieteikumus.

(sal. ar 52., 53. un 57.–59. punktu)

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā ir atzītas šīs pašas tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Šis noteikums ir jāskata kopā ar pienākumu ņemt vērā bērna intereses, kas atzīts minētās hartas 24. panta 2. punktā, un ievērojot bērna vajadzību regulāri uztu-

3. Lai gan Direktīvas 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas 4. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikti precīzi pozitīvi pienākumi, kuriem atbilst skaidri definētas subjektīvas tiesības, jo šajā punktā Direktīvā paredzētajos gadījumos ir noteikts pienākums atļaut aizbildņa konkrētu ģimenes locekļu atkalapvienošanas, neparedzot iespēju izmantot tās rīcības brīvību, ar 4. panta 1. punkta pēdējo daļu skaidri definētos apstākļos, proti, ja bērns, kas ir vecāks par 12 gadiem, ierodas atsevišķi no pārējās savas ģimenes, daļēji saglabā dalībvalstu diskrecionāro varu, tām atļaujot pirms bērna ieceļošanas un uzturēšanās atļaujas piešķiršanas saskaņā ar Direktīvu

pārbaudīt, vai bērns atbilst nosacījumam par integrāciju, ko paredz spēkā esošās valsts tiesības Direktīvas īstenošanas brīdī.

Šo pēdējo minēto noteikumu nevar uzskatīt par tādu, kas ir pretrunā tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kuras ir noteiktas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā, jo šīs tiesības nav jāinterpretē kā tādas, kas noteikti ietver dalībvalsts pienākumu atļaut ģimenes atkalapvienošanu tās teritorijā, un ka ar minēto noteikumu tikai tiek saglabāta ierobežota dalībvalsts rīcības brīvība, ko dalībvalsts izmanto, ievērojot Direktīvas 5. panta 5. punktā un 17. pantā noteiktos principus, attiecinot to tikai uz valsts tiesību aktos definētā nosacījuma pārbaudi. Jebkurā gadījumā integrācijas nepieciešamība var izrietēt no likumiem mērķiem, kas minēti šīs konvencijas 8. panta 2. punktā.

Šajā sakarā to, ka Direktīvā 2003/86 nav definēts integrācijas jēdziens, nevar interpretēt tādējādi, ka dalībvalstīm ir dotas tiesības izmantot šo jēdzienu veidā, kas ir pretrunā Kopienu tiesību vispārējiem principiem un it īpaši pamattiesībām. Faktiski dalībvalstis, kas

vēlas izmantot atkāpi, nevar piemērot nenoteiktu integrācijas jēdzienu, tām ir jāpiemēro nosacījums par integrāciju, ko paredz spēkā esošie valsts tiesību akti Direktīvas īstenošanas brīdī, lai izskatītu konkrēta tāda bērna situāciju, kas vecāks par 12 gadiem un kurš ieceļo atsevišķi no pārējiem ģimenes locekļiem. Līdz ar to Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu nevar interpretēt tādējādi, ka ar to tieši vai netieši atļauj dalībvalstīm pieņemt tādus īstenošanas noteikumus, kas būtu pretrunā tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību.

Tāpat nešķiet, ka Kopienu likumdevējs minētajā 4. panta 1. punkta pirmajā daļā nav veltījis pietiekamu uzmanību bērnu interesēm. 4. panta 1. punkta saturs liecina par to, ka, pieņemot šo noteikumu, bērna interesēm bija vislielākā nozīme, un nešķiet, ka noteikuma pēdējā daļā tās nav pietiekami ņemtas vērā vai ka dalībvalstis, kas izvēlējās ņemt vērā nosacījumu par integrāciju, šīs intereses var neņemt vērā. Tieši pretēji, ar Direktīvas 5. panta 5. punktu dalībvalstīm tiek uzlikts pienākums pienācīgi ņemt vērā nepilngadīgo bērnu intereses.

Šajā kontekstā 12 gadu izvēle nešķiet tāds nosacījums, kas neatbilstu nediskriminācijas vecuma dēļ principam, jo šis nosacījums atbilst nepilngadīga bērna dzīves posmam, kad tas jau salīdzinoši ilgu laiku ir dzīvojis trešā valstī bez saviem ģimenes locekļiem, tādējādi integrācija citā vidē tam var radīt papildu grūtības.

No tā izriet, ka Direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu pašu par sevi nevar uzskatīt ne par esošu pretrunā pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību, pienākumam ņemt vērā bērna intereses vai nediskriminācijas principam vecuma dēļ, ne arī par tādu, kas tieši vai netieši dalībvalstīm šādi ļautu rīkoties.

(sal. ar 60.–62., 66., 70., 71., 73., 74. un 76. punktu)

4. Direktīvas 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanās 4. panta 6. punkts dod dalībvalstīm iespēju piemērot Direktīvā paredzētos ģimenes atkalapvienošanās nosacījumus tikai pieņemot, kas iesniegti pirms bērni ir sasnieguši 15 gadu vecumu. Šis noteikums tomēr nav interpretējams tādējādi,

ka ar to dalībvalstīm tiek aizliegts ņemt vērā bērnu, kas ir vecāki par 15 gadiem, pieteikumus vai ļautu tos neņemt vērā.

Šajā sakarā nav lielas nozīmes tam, ka aplūkojamo noteikumu pēdējais teikums paredz, ka dalībvalstis, kas nolemj izmantot atkāpi, atļauj ieceļot un uzturēties valstī bērniem, par kuriem ir iesniegts pieteikums pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas "citu iemeslu dēļ, kas nav ģimenes atkalapvienošanās". Jēdziens "ģimenes atkalapvienošanās" Direktīvas kontekstā ir jāinterpretē kā tāds, kas attiecas uz ģimenes atkalapvienošanās šīs direktīvas noteiktajos gadījumos. To nevar interpretēt kā tādu, ar ko dalībvalstij, kas ir izmantojusi atkāpi, tiek aizliegts atļaut bērna ieceļošanu un uzturēšanos valstī, lai tam ļautu pievienoties saviem vecākiem.

Turklāt Direktīvas 4. panta 6. punkts ir jāskata, ņemot vērā principus, kas ir minēti šīs pašas direktīvas 5. panta 5. punktā, kuri liek dalībvalstīm pienācīgi ņemt vērā nepilngadīgo bērnu intereses, un šīs direktīvas 17. pantā, kurā tām liek ņemt vērā visus apstākļus, tostarp personas ģimenes saites. No tā izriet, ka dalībvalstij ir jāizskata pieteikums, ko iesniedzis bērns, kas ir vecāks par

15 gadiem, šī bērna interesēs un rūpējoties par labvēlīgu situāciju ģimenes dzīvei.

Turklāt nešķiet, ka 15 gadu vecuma izvēle ir nosacījums, kas neatbilst nediskriminācijas vecuma dēļ principam.

No tā izriet, ka Direktīvas 4. panta 6. punktu pašu par sevi nevar uzskatīt par esošu pretrunā ar pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību, pienākumam ņemt vērā bērna intereses vai nediskriminācijas vecuma dēļ principam, ne arī tādēļ, ka tas tieši vai netieši atļauj dalībvalstīm šādi rīkoties.

(sal. ar 85.–90. punktu)

5. Direktīvas 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas 8. pants, kas dalībvalstij atļauj atkāpties no šajā direktīvā paredzētajām ģimenes atkalapvienošanās normām, neierobežo ģimenes at-

kalapvienošanas, bet dalībvalstīm saglabā ierobežotu diskrecionāro varu, tām ļaujot nodrošināt to, ka ģimenes atkalapvienošanās notiek labvēlīgos apstākļos pēc tam, kad aizbildnis uzņemošā valstī ir dzīvojis pietiekoši ilgu laiku, lai varētu pieņemt, ka tas ir stabili iekārtojies uz dzīvi un sasniedzis noteiktu integrācijas līmeni. Tādēļ tas, ka dalībvalsts ņem vērā šos elementus un tai ir tiesības atlikt ģimenes atkalapvienošanas uz diviem gadiem, vai, atkarībā no konkrētā gadījuma, uz trim gadiem, nav pretrunā ar tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību, ko it īpaši nosaka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants tādā veidā, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

Turklāt — kā izriet no Direktīvas 17. panta — dzīvesvietas pastāvēšanas ilgums dalībvalstī ir tikai viens no elementiem, kas tai jāņem vērā pieteikuma izskatīšanas laikā, un ka nogaidīšanas laika ilgumu nevar noteikt, neņemot vērā visus atbilstošos elementus konkrētajā gadījumā. Tas pats attiecas uz nosacījumu par dalībvalsts uzņemšanas iespējām, kas var būt viens no vērā ņemamajiem elementiem pieteikuma izskatīšanas laikā, bet ko nevar interpretēt kā tādu, kas atļauj noteikt kvotu sistēmu vai trīs gadu nogaidīšanas laiku, ko paredz, neņemot vērā īpašos konkrētā gadījuma apstākļus. Faktiski

visu Direktīvas 17. pantā paredzēto elementu analīzē neļauj ņemt vērā tikai vienu elementu un pieteikuma iesniegšanas brīdī liek veikt faktisku uzņēmēšanas iespēju analīzi.

Turklāt atbilstoši Direktīvas 5. panta 5. punktam dalībvalstīm ir pienācīgi jāņem vērā nepilngadīgā bērna intereses.

Līdz ar to Direktīvas 8. pantu pašu par sevi nevar uzskatīt ne par esošu pretrunā ar pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību vai pienākumam ņemt vērā bērna intereses, ne arī par tādu, kas tieši vai netieši atļauj dalībvalstīm šādi rīkoties.

(sal. ar 97.–101. un 103. punktu)